

مدرسه علمیه جامعه النور

شهرستان اصفهان

ناسازگاری برخی ضرب المثل ها از دیدگاه اسلام

استاد راهنما

خانم مرجان سادات حر

محقق

زهراسلیمانی

بهمن ۹۱

مدرسه علمیه جامعه النور

شهرستان اصفهان

فاسازگاری برخی ضرب المثل ها از دیدگاه اسلام

استاد راهنما

خانم مرجان سادات حر

محقق

زهراسلیمانی

بهمن ۹۱

تقدیم به

ساحت مولای زمان و امام عصر

حضرت مهدی (علیه السلام)

تقدیر و تشکر

با سپاس از

- خداوند متعال که توفیق مطالعه و نگارش این مطالب را به بنده حقیر تفضل فرمود.

- ساحت مقدس حضرت مهدی (عج الله تعالی فرجه الشریف) که در تمام مراحل این تحقیق مرا از الطاف خویش بهره مند ساختند.

- استاد عزیز و گرانقدر سرکار خانم مرجان السادات حر که راهنمای اینجانب بودند.

- مدیریت محترم سرکار خانم مولوی.

- مادر مهربان و فداکارم که در طول تحقیق کمال همکاری را نمودند.

- خواهر گرامی که مرا در این تحقیق یاری نمودند.

اجانب خودداری کند و حفظ دین باینست که اعتقادات خود را از زوال و شک نگاه دارد و اخلاق و اعمال خود را بر وفق آنها قرار دهد و به این صورت میتواند از اسراف جلوگیری شود.^۱

۷. مشت نمونه خروار است^۲

اشتباه در این مثل این است که اگر فردی یا افراد کمی در قشری یا خانواده ای کار اشتباهی کرد آن را به تمام افراد آن قشر یا خانواده نسبت می دهند به طور مثال اگر از قشر طلاب یا دانشجوی یا یک نفر از خانواده کار بدی یا گناهی انجام داد میگویند همه طلبه ها یا دانشجویها این طور هستند یا همه خانواده اینها این خصوصیت بد را دارند و خصوصیت بد یک نفر را به جمعی نسبت می دهند .

۸. نیک چون بد نشیند بد شود

راجع به اینکه تاثیر همنشین چقدر زیاد است حرفی نیست ولی همیشه هم اینطور نبوده و هست که در سایه و مجالست بانیکان نیک شوند که اگر چنین بود همسر لوط پیامبر به علت هم نشینی با پیامبر خدا خوب می شد حال میدانیم که در زمره بدکاران قرار گرفت و نیز بدین شکل نیست که نیکان در سایه همنشینی با بدان حتما بد شوند که اگر چنین بود آسیه که یکی از زنان مقدس تاریخ است به علت همسری فرعون که ستمگرین عنصر تاریخ بود از ایمان بری می شد و دیدیم که اینطور نشد . (وَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَ نَجِّنِي مِنَ فِرْعَوْنَ وَ عَمَلِهِ وَ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ)^۳

اما در اکثر افراد میتواند تاثیر به سزا بگذارد ، به خصوص اینکه انسانها از همتای خود بیشتر چیزی می آموزند تا والا تر از خویش .^۴

۹. یک شب که هزار شب نمیشه

بعضی از انسانها برای انجام گناه خود این ضرب المثل را به کار می برند و با گفتن این مثل مجوزی صادر می کنند برای ارتکاب گناه خود و حکم خدا را زیر پا می نهند و یک شب بودن را دلیل بر مجاز بودن گناه خود می پندارند و در حقیقت گناه خود را کوچک می شمارند هنگامی که بنده گناه خود را بزرگ ببیند ، گناهش در نزد

۱. عبد الحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۸، ش، ص ۴۸۵.

۲. علی اکبر دهمخدا، امثال و حکم، ج ۴، ص ۱۷۱۲.

۳. تحریم آیه ی ۱۱.

۴. ابراهیم واحد، باورهای غلط، ص ۶۸.

خدا کوچک می شود و چون آن را کوچک بشمرد ، در نزد خدا کوچک میشود. بزرگ بینی گناه که نشان از عدم الفت و آشنایی است ، نفرت و ناخشنودی از آن را در قلب میکاهد . در مقابل ، خردانگاری ، نشان از انس و الفت به گناه دارد و همین انس باعث میشود گناه ، شدید ترین آثار را در قلب باقی بگذارد و آن را تاریک کند . در حدیث است که مؤمن ، گناه خود را چون کوهی بر فراز خود می بیند و همیشه در هراس است که بر او فرو ریزد ، ولی منافق گناه خود را چون پشه ای می بیند که بر بینی اش نشسته و آن را تارانده است .

امام صادق از رسول اکرم نقل می کند : از گناهان کوچک انگاشته پرهیزید ، زیرا بخشیده نمی شود .

کسی پرسید : گناه کوچک انگاشته ، چگونه گناهی است ؟ فرمود : گناهی که صاحبش پس از ارتکاب ، بگوید : خوشا به حالم اگر گناهم همین باشد .^۱

۱. محمد رضا جباران ، علم اخلاق ، قم ، نشر هاجر ، ۱۳۸۳ ، ج ۲ ، صفحات ۱۹۳ و ۱۹۴ .

نتیجه

ضرب المثل پدیده ای است که ضرورت و نیازهای مردم آن را خلق کرده است و از سالهای قبل تاکنون سینه به سینه گشته و به ماریسیده است و هر قومی یا ملتی به زبانی مناسب با اوضاع و احوال خود، آن را بیان کرده است. ضرب المثل ساخته و پرداخته ی یک یا چند روز، نبوده و سالیان دراز طول کشیده تا یک ضرب المثل بوجود آمده است.

یکی از فواید مثلها آن است که جمله ها کوتاه و مختصر و زیباست؛ بیشتر مردم در گفت و گوهای خود بارها آن ها را شنیده اند؛ بی درنگ بر دل می نشیند و باعث می شود که گفت و گوهای طولانی، کوتاه شود. اگر کسی مثلی را درست و در جای خود بکار ببرد، گفتارش شیرین تر و حرفش اثر بخش تر می گردد.

از این جهت اگر کسی مثلی را درست و به جا استفاده نکند و باعث بشود که ارزشها را زیر پا گذارد نه اینکه گفتارش شیرین نمی شود بلکه سخنش هم اثر بخش و مفید نخواهد بود.

پس هر حرفی که مکرر استفاده و به عنوان مثل نامیده می شود دلیل بر درستی آن و استفاده آن در هر جا و هر موقع نمی باشد.

منابع و مأخذ

- *قرآن کریم، مکارم شیرازی ناصر، تهران، دارالقرآن کریم، ۱۳۸۰.
- ۱) جبّاران محمد رضا، علم اخلاق، ج ۲، قم، نشر هاجر، ۱۳۸۳.
 - ۲) حقیقی محمود، چراغ «اینگونه نهی از منکر کنیم»، نشر نجف آباد: انصارالامام المنتظر (عج)، ۱۳۹۰.
 - ۳) دستغیب عبدالحسین، گناهان کبیره، بی جا، انتشارات مؤسسه مطبوعاتی دارالکتاب (جزایری).
 - ۴) دهخدا علی اکبر، امثال و حکم، ج ۱ و ۴، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۸۳.
 - ۵) سروری فخر محمود، ضرب المثل های فارسی، تهران، نشر پل، ۱۳۸۵.
 - ۶) سلحشور سهیلا، بهترین ضرب المثل های ایرانی، تهران، نشر اروند، ۱۳۷۳.
 - ۷) عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، تهران، انتشارات اسلام، ۱۳۷۸ ش.
 - ۸) قرائتی محسن، گناه شناسی، تهران، نشر مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، ۱۳۸۰.
 - ۹) مهدوی راد محمد علی، تهران، آفاق تفسیر پژوهی، نشر هستی نما، ۱۳۸۲.
 - ۱۰) واحد ابراهیم، باورهای غلط، قم، انتشارات شهاب الدین، ۱۳۸۹.
 - ۱۱) هادی محمد / ابو محمد و کیلی، آموزش علوم قرآن ترجمه التمهید فی علوم القرآن، بی جا، ناشر سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴.

